

MISSIV

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

FÖRSLAG TILL RIKTLINJER FÖR EKONOMISKT BISTÅND

Sammanfattning av ärendet

Utgångspunkten är att den enskilde i första hand ska klara sin försörjning på egen hand och att det ekonomiska biståndet ska vara ett tillfälligt stöd. Målet är att den enskilde ska bli självförsörjande.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att alla personer som ansöker om ekonomiskt bistånd får en rättsäker handläggning. En individuell prövning ska alltid göras och avsteg ska motiveras. Vem som får fatta vilka beslut framgår av delegationsordningen. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbetet med ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna bygger i första hand på Socialtjänstlagen, förarbetena och socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd. Rättsliga utslag i domstol kommer fortlöpande att beaktas.

Riktlinjerna är utformade så att medborgaren ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter den enskilde har vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Förslag till beslut

Nämnden föreslås besluta

att fastställa förslag till riktlinjer för ekonomiskt bistånd enligt bilaga.

Agneta von Schoting

Socialchef

Bilaga:

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Sala kommun 2015

Innehåll

Inledning	1
1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING.....	1
1.1 Arbetsperspektivet	1
1.2 Låginkomstperspektivet.....	1
1.3 Våld i nära relationer	1
1.4 Barnperspektivet	2
1.5 Likabehandling.....	2
2. ALLMÄNT OM UPPDRAGET.....	3
2.1 Vägen mot självförsörjning.....	3
2.2 Förutsättningar för att få försörjningsstöd	3
3. FÖRSÖRJNINGSTÖD	3
3.1 Riksnorm	3
3.1.1 Förhöjning av normen	4
3.2 Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skälig kostnad.....	5
3.2.1 Hushållsel.....	5
3.2.2 Hemförsäkring	6
3.2.3 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	6
3.2.4 Arbetsresor	6
3.3 Boende.....	6
3.3.1 Generell beskrivning gällande boende	6
3.3.2 Hyresrätt	7
3.3.3 Bostadsrätt eller villa	8
3.3.4 Andrahandsboende	8
3.3.5 Inneboenderum	8
3.3.6 Delad lägenhet.....	9
3.3.7 Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn.....	9
3.4 Övriga boendeformer	10
3.5 Försörjningsstöd vid vistelse på institution	10
3.5.1 Avgift vid sjukvård.....	10
3.5.2 Kostnader i samband med egen bostad	10

3.6 Sökande har haft tillräckliga inkomster - nödprövning	10
3.7 Beslut som löper över flera månader (omprövningsklausul)	11
3.8 Utlandsvistelse.....	11
3.9 Övriga inkomster/ersättningar	12
3.9.1 Vid ersättning av sveda och värk	12
3.9.2 När barn i hushållet har tillgångar	12
3.9.3 Ålderspensionärer.....	12
4. BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT	12
4.1 Alternativ medicin.....	13
4.2 Barnomsorg	13
4.3 Begravningskostnad.....	13
4.4 Bil	13
4.5 Cykel.....	14
4.6 Flyttkostnader.....	14
4.7 Färdtjänst.....	14
4.8 Förmedlingsmedel	15
4.9 Glasögon eller kontaktlinser	15
4.10 Hemtjänstavgift	15
4.11 Hemutrustning.....	15
4.11.1 Kompletterande hemutrustning.....	16
4.11.2 Grundutrustning	16
4.11.3 Begränsad grundutrustning.....	16
4.12 Juridiska kostnader och stämpelavgifter	17
4.12.1 Id-kort och kostnader för ansökan om svenskt medborgarskap.....	17
4.12.2 Advokatkostnader.....	17
4.12.3 Stämpelavgifter.....	17
4.13 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....	17
4.13.1 Behov av särskilda kläder eller skor.....	17
4.14 Kurslitteratur.....	17
4.15 Läkarvård och medicinkostnad	18
4.16 Magasineringskostnad.....	18
4.17 Psykoterapikostnad	18
4.18 Resor	18
4.18.1 Sjukresor	18

4.18.2	Rekreationsresor/lägervistelse	19
4.18.3	Resa till begravning	19
4.18.4	Resa med färdtjänst	19
4.18.5	Återföreningsresor	19
4.18.6	Återvandningsresor	19
4.18.7	Resor i samband med umgänge med barn	19
4.18.8	Akuta resor/vistas tillfälligt i kommun	20
4.19	Reparationskostnader	20
4.20	Skulder	20
4.20.1	Hyresskuld (delegation, enhetschef)	20
4.20.2	El skulder/delegation, enhetschef	21
4.20.3	Barnomsorgsskuld	21
4.20.4	Skuld till arbetslöshetskassa	21
4.20.5	Skuld till försäkringskassan	21
4.20.6	Sanering bostad	21
4.21	Spädbarnsutrustning	21
4.22	Tandvård	22
4.22.1	Akut tandvård	22
4.22.2	Nödvändig tandvård/mer omfattande tandvård	22
4.23	Tekniska hjälpmedel	22
4.24	Telefonabonnemang	23
5.	SÄRSKILDA GRUPPER AV SÖKANDE	23
5.1	Arbetslösa	23
5.1.1	Ungdom och unga vuxna (personer under 25 år)	24
5.1.2	Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning	24
5.1.3	Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning	24
5.1.4	Arbetssökande med otillräcklig A-kassa eller Alfa-kassa	24
5.2	Jobbstimulans	25
5.3	Sjukskrivna	25
5.4	Personer med missbruksproblem	26
5.5	Företagare eller personer med fria yrken	26
5.6	Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.	26
5.7	Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll- s.k. fotboja	27
5.8	Inskrivna för vård eller behandling	28

5.9 Studerande	28
5.9.1 Ungdomar under 21 år som går i skolan	28
5.9.2 Vuxenstudier på sfi	28
5.9.3 Vuxenstuderande på gymnasienivå.....	28
5.9.4 Studier på högskolenivå.....	29
5.9.5 Bistånd till studerande under studieuppehåll	29
5.9.6 Äktenskapsskillnad.....	29
5.10 Utländska medborgare	30
5.10.1 Med uppehållstillstånd	30
5.10.2 Utan uppehållstillstånd.....	30
5.10.4 Asylsökande	30
5.10.5 EU-medborgare.....	31
3 a kap. Uppehållsrätt för EES-medborgare m.fl.	31
Allmänna bestämmelser.....	31
5.11 Personer 65 år eller äldre	32
6. ANSVARFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER	32

Bilaga

Högsta godkända boendekostnad fr o m 2015

Inledning

Utgångspunkten är att den enskilde i första hand ska klara sin försörjning på egen hand och att det ekonomiska biståndet ska vara ett tillfälligt stöd. Målet är att den enskilde ska bli självförsörjande..

Att ha ett arbete gör att människan känner sig delaktig och bidrar till samhället, vilket stärker självkänslan. Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd ska därför erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så sätt uppnå egen försörjning. Har den enskilde svårt att på egen hand få ett arbete ska personen i första hand erbjudas kompetenshöjande insatser. Den enskilde ska vara delaktig vid planering av insats.

1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att alla personer som ansöker om ekonomiskt bistånd får en rättsäker handläggning. En individuell prövning ska alltid göras och avsteg ska motiveras. Det ska framgå vad i individens situation som gör att avsteg görs. Vem som får fatta vilka beslut framgår av delegationsordningen. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbetet med ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna bygger i första hand på Socialtjänstlagen, förarbetena och socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd. Rättsliga utslag i domstol kommer fortlöpande att beaktas.

Riktlinjerna är utformade så att medborgaren ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter den enskilde har vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Viktiga utgångspunkter i arbetet är:

1.1 Arbetsperspektivet

Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Arbetsperspektivet innebär att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus. Den enskilde ska därför i första hand stödjas i att tillvarata sin egen förmåga för att få ett arbete genom relevant stöd.

1.2 Låginkomstperspektivet

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Med låginkomsttagare menas en person som har en inkomst 50 procent lägre än den normala förvärvsmedianinkomsten (enligt SCB:s definition). Bidrag utöver norm ska utges restriktivt.

1.3 Våld i nära relationer

Begreppet omfattar alla våldsamma övergrepp som äger rum i privat miljö och mellan människor som har känslomässiga och nära relationer till varandra. Alla kan bli offer för våld – kvinnor, män och barn inom såväl särkönade som samkönade förhållanden.

Arbetet med våldsutsatta personer regleras av Socialtjänstlagen, socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i hushållet i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Vid bedömningen av rätten till bistånd är det inte lämpligt att hänvisa till

make/makas försörjningsskyldighet i det akuta skedet. Det kan även vara nödvändigt att göra en mer generös bedömning.

1.4 Barnperspektivet

Barnperspektiv grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. I Sverige omfattas konventionen alla barn och ungdomar under 18 år. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras".

I Socialtjänstlagen 1 kap 2 § anges att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Detta innebär att barnets situation bör uppmärksammas också då vuxna hos socialtjänsten ansöker om ekonomiskt bistånd till familjen. Forskning visar att det är viktigt för barn att dess föräldrar har ett eget arbete att gå till. Detta inte enbart av ekonomiska skäl utan även psykologiska.

Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet. När barnfamiljer har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet t ex i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan, behov av kontakt med båda sina föräldrar och en fungerande hemmiljö.

I ärenden där det finns barn i familjen, ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas av det beslut man avser att fatta. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta har skett.

Barnperspektivet framhålls även på nationell och kommunal nivå genom målet att inga barn ska vråkas. Socialtjänsten ska därför i största möjligaste mån förhindra att barnfamiljer vråkas.

1.5 Likabehandling

Socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, ålder.

Likabehandlingsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling måste finnas inom nämndernas alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska den enskilde erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån dennes behov och förutsättningar.

Likabehandlingsperspektiv ska aktivt motverka diskriminering på grund av:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck*
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionshinder
- sexuell läggning
- ålder

* Definition: när någon identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

2. ALLMÄNT OM UPPDRAGET

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett uppdrag som har följande syften:

- Hjälpa människor att bli självförsörjande
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under den tiden

2.1 Vägen mot självförsörjning

Fokus ska sättas på individens förmågor och inte på oförmåga. Arbetslinjen ska gälla. Utgångspunkten ska vara att alla vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Genom aktiva insatser, motivations- och förändringsarbete skapas förutsättningarna för den enskilde individen att ta detta ansvar. Den som inte kan arbeta helt eller delvis ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att söka tidbegränsad sjukersättning. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Krav på deltagande i en aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av individens behov och förmåga. Verksamma insatser ska tillhandhållas både för att rehabilitera de som inte är arbetsföra som för att stärka personer till anställningsbarhet och/eller återinträde på arbetsmarknaden. I planeringen vars syfte är att undanröja försörjningshindret och hitta den snabbaste vägen till egen försörjning ska individen vara delaktig och ha inflytande. Snabbaste vägen kan innebära att individen kan vara tvungen att välja ett enkelt arbete och välja bort en attraktiv insats. En arbetsplan ska alltid upprättas där det ska framgå vilka krav på motprestationer som ställs för att försörjningsstöd ska kunna utgå. Arbetsplanen ska följas upp regelbundet och justeras utifrån resultatet. Uppföljningen kan leda till andra insatser.

2.2 Förutsättningar för att få försörjningsstöd

Huvudregeln är att alla som ansöker om försörjningsstöd ska följa den planering som gjorts med handläggare inom ekonomiskt bistånd. Den enskilde ska ges noggrann information om vilka krav som ställs, kravens innebörd och vad som blir konsekvenserna om inte kraven följs. Bedöms det att den enskilde inte uppfyller kraven så kan det påverka rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet.

Nyinflyttade personer i Sala kommun

Personer som inflyttat till Sala kommun och ansöker om försörjningsstöd skall påvisa godtagbar orsak till flytt och en planering kring sin försörjning. Om personen erhållit försörjningsstöd i föregående bostadskommun skall försörjningsstöd för första månaden i Sala kommun beviljas av utflyttningkommunen. Om godtagbar orsak eller planering inte kan påvisas ges avslag på försörjningsstöd.

3. FÖRSÖRJNINGSTÖD

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL och består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd.

3.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den s k riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Sala kommun följer den normnivå som regeringen årligen fastställer. Kostnaderna för de olika normposterna grundar sig på

Konsumentverkets konsumtions- och prisundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller. Följande poster ingår i riksnormen vid beräkningarna:

- **Livsmedel**
Utgångspunkt är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. För ensamhushåll beräknas en något högre kostnad med hänsyn till att det kan bli dyrare med små förpackningar.
- **Kläder och skor**
Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och tillbehör som väska, armbandsur och paraply samt viss kemtvätt. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.
- **Lek och fritid**
Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till t ex xykel, skridskor eller liknande. Aktiviteter gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur.
- **Barn och ungdomsförsäkring**
Denna post ingår bara i normen för barn och ungdomar.
- **Förbrukningsvaror**
Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden, klädvård samt disk- och tvättmedel, glödlampor, skokräm och dammsugarpåsar m.m.
- **Hälsa och hygien**
Avser kostnader för den personliga hygien, t ex tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Även produkter som till exempel plåster och solskyddskräm ingår. Kostnad för receptbelagt preventivmedel ingår inte.
- **Dagstidning, telefon, TV-avgift samt bredband**
Här ingår kostnaden för helårsprenumeration på en daglig tidning, abonnemangs- och/eller samtalsavgifter för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobilsamtal samt kostnader för dator och internetabonnemang. TV-licens samt vissa kostnader för brevpapper, kort och frimärken ingår också.

Att dessa poster är medtagna betyder inte att man måste köpa t ex en dagstidning, man avgör själv vad man använder pengarna till. Däremot kan man inte beviljas extra för ansökan av något som ingår i posterna för riksnormen.

3.1.1 Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappsersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan bero på t.ex:

- behov av särskild kost p g a allergier
- extra stort behov av telefon eller tidningar till person som p g a funktionshinder eller av andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra eller delta i samhällslivet som inte täcks av annat stöd
- att det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter
- att det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t ex lek och fritid samt telefon

- ett tillfälligt behov av att köpa kläder eller/och skor
- då den enskilde har tillfälligt höga kostnader för att hon eller han blivit utsatt för våld eller annat brott
- har högre kostnader på en post eftersom den är inräknad i en avgift som t ex mat i vårdkostnaden på sjukhus.

3.1.1.1 Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Behovet av särskild kost ska bedömas restriktivt och alltid styrkas med intyg av läkare eller dietist. Av intyget ska framgå hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg för fördyrad kost görs enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika sjukdomar (sök på specialkost). Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad. Merkostnader beviljas inte i de fall Försäkringskassan har beviljat ersättning för extra kostnader för specialkost i handikappersättningen.

3.1.1.2 Merkostnader för umgänge med barn

Kostnader för umgängesperioder om totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet.

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beviljas maximalt för sex dagar per månad och omfattar normposterna livsmedel, kläder, lek och fritid, hälsa och hygien och förbrukningsvaror.

Rätten till umgänge ska vid behov kontrolleras och omfattningen ska framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern.

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna såsom halvt barnbidrag, underhållsstöd uträknat och beviljat via uträkning av försäkringskassan och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning.

Underhållsbidrag betalas direkt mellan föräldrarna och inte via försäkringskassan. Försäkringskassan kan dock bidra med beräkning av hur mycket ersättning som ska betala mellan parterna.

Beträffande resor i samband med umgänge med barn, se avsnittet om Resor under del 4.17 Bistånd till livsföring i övrigt.

3.1.1.3 Merkostnader vid sjukvård

Se avsnittet **Avgift vid sjukvård** sidan

3.2 Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skälig kostnad

Vid behov ska *skälig* kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövningen av dessa budgetposter med undantag av boendekostnaden

3.2.1 Hushållsel

Bistånd ska beviljas om kostnaden bedöms skälig. Då elpriserna varierar är det den beräknade medelförbrukningen av hushållsel plus 20% som kan anses skälig. Se www.konsumentverket.se under hushållets kostnader. När vuxna, som inte är gifta/sambos, delar lägenhet delas förbrukningskostnaderna mellan dem som bor i lägenheten oavsett ålder. Lägenhetsinnehavaren står alltid för abonnemangskostnaden.

Kan elleverantören underlätta betalning av el genom att fakturera månadsvis och/eller fördela kostnaderna jämnare över året? Kan avbetalningsplan göras? Kan energisparrådgivare konsulteras? Har elbolaget, vid nyinflyttning, rätt uppgift om familjesammansättning för att kunna göra en bedömning av elförbrukningen. Kan sökanden minska sina kostnader genom att byta elleverantör?

3.2.2 Hemförsäkring

Bistånd kan beviljas till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Extra försäkringar så som allrisk-, oturs- och hemplusförsäkring ingår inte i vad som betraktas som grundskydd. Alla som är folkbokförda på en adress och har någon form av hushållsgemenskap täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring t ex unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon och kamrater som delar lägenhet. Inneboende är undantag och ska uppmanas att skaffa en egen hemförsäkring. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Hemförsäkring beviljas månadsvis.

3.2.3 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande uppmanas dock att undersöka möjligheten till reducerad avgift. Om sökanden uppmanats ansluta sig till A-kassa och åter behöver ansöka om försörjningsstöd kan detta komma att påverkas om sökanden valt att inte ansluta sig till A-kassa för att få sin försörjning där vid eventuell arbetslöshet.

3.2.4 Arbetsresor

Begreppet arbetsresor avser förutom resor till och från arbete, kostnad för resor för att kunna delta i studier eller andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar som regel inom kommunen eller i regionen. Busskort beviljas mot uppvisande av kvitto. I första hand beviljas kostnad för arbetsresor med allmänna kommunikationsmedel och till billigaste kostnad. När sådana inte kan användas kan bistånd beviljas till resa med bil. Reskostnaderna med bil ska endast beviljas som en tillfällig lösning i avvaktan på egen försörjning och att skattejämkning beviljas hos skattekontoret. Belopp som beviljas fr o m 2013 är 13 kr/mil. Ersättning för arbetsresor med bil avser endast bränslekostnaden uträknat på antal mil till och från arbete. I de fall arbetsförmedlingen beviljar reseersättning så beviljas eventuell egenavgift.

3.3 Boende

3.3.1 Generell beskrivning gällande boende

Enligt folkbokföringslagen ska man vara skriven där man har sin dygnsvila. Vid bedömningen av ett längre behov av försörjningsstöd (mer än tre månader) och med oskäligt hög boendekostnad, ska den sökande uppmanas söka en bostad med lägre kostnader. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste en helhetsbedömning göras där man tittar på konsekvenserna för t ex. skolgång, barnomsorg, och det sociala nätverket men

- även på vilka konsekvenser det blir om familjen blir fortsatt bidragsberoende.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet och betalningsanmärkningar.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.
- Har den sökande möjligheten att lösa sin situation genom att hyra ut del av bostaden.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation, ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden. Skäligt rådrum är 4 månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden. Socialtjänsten ska, om sökanden önskar det, vara behjälplig med att diskutera förslag på lösningar.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta, men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som sägs om vägledande hyreskostnad. **Se bilaga sista sidan.**

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. Försäkringskassans norm för genomsnittshyror på orten kan vara vägledande. Möjlighet till individuell bedömning ska finnas. Den högsta godtagbara "hyresnivån" enligt normen får bara överskridas då det finns synnerliga skäl för det. Ett sådant undantag kan vara att den enskilde har en lägenhet som i storlek och utrustning är anpassad till ett funktionshinder. Vid bedömningen av skälig boendekostnad bör även hänsyn tas till barns behov av utrymme hos föräldrar där barn vistas under umgängestid.

Tillsammans med boendekostnaden ska även storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, kök och vardagsrum oräknat, är ett rum per två personer, vuxen eller barn. Hänsyn bör tas till barns behov av utrymme även hos den förälder där barnet vistas vid umgänge.

För ensamstående ungdomar som flyttar hemifrån till eget boende anses ett rum och kök/kokvrå vara skälig storlek.

Ovan gäller generellt oavsett om det är hyresrätt, bostadsrätt, villa, boende i andra hand eller delat boende.

Om någon, som har försörjningsstöd, anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. I normalfallet får man inte fördyra sina kostnader under tiden man har försörjningsstöd.

Om den sökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas. Om dyrare boende är nödvändigt för att ge en skälig levnadsnivå ska det beviljas. Det kan t ex gälla om:

- Det finns medicinska eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning.
- Nuvarande standard inte är skälig.

3.3.2 Hyresrätt

Avgift för medlemskap i hyresgästföreningen godtas inte. Fritidsmedel godkänns. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställts under den period då den sökande har bistånd godtas inte. Kostnader för tillval godtas bara om den som söker inte kunnat styra tillvalet. Utgifter för parkeringsplats eller garage kan bara godtas om det är obligatoriska avgifter.

3.3.3 Bostadsrätt eller villa

En bostadsrätt eller en villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen är en försäljning meningsfull.

Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten.

I boendekostnad för villa ingår tillsammans med ränta eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 % av räntan som kostnader. Sökande med lån på bostad ska alltid uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden. Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t.ex. bil eller båt, räknas räntekostnaden för dessa lån inte in i boendekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

3.3.4 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. Ett andrahandskontrakt som är godkänt av fastighetsägaren eftersträvas alltid, men kan inte krävas. Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen måste alltid visas upp. Detta ska innehålla:

- Adress och lägenhetsnummer.
- Namn på hyresvärden samt adress under tiden lägenheten hyrs ut.
- Telefonnummer till hyresvärden.
- Överenskommelse om hyrestidens längd med ömsesidig uppsägningstid
- Hyreskostnaden.
- Vad som ingår i hyran.

Förstahandskontrakt och hyresspecifikation kan begäras in, men kan inte ställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren ska som huvudregel göras hembesök för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, att antalet angivna boende i bostaden stämmer och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande ska uppmanas att folkbokföra sig på adressen, då man enligt folkbokföringslagen ska vara skriven där man bor och vistas. Huvudregeln är att boendekostnaden delas mellan de vuxna som är skrivna på adressen.

3.3.5 Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Varje rum räknas som två enheter och köket som en enhet.

Ex: sökanden disponerar ett rum i en bostad på fyra rum och kök. Hela bostaden består då av nio enheter. Sökandes andel blir då 2/9. Hyran delas med de nio enheterna och multipliceras med två.

För sökanden som är inneboende räknas inte någon hushållsgemenskap, Beräkning görs utifrån riksnorm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter som t ex telefon, förbrukningsvaror ingår i hyran ska normen anpassas efter det. Den sökande ska snarast vara folkbokförd på adressen.

Kontraktet som skrivs mellan hyresvärd och hyresgäst ska innehålla:

- Namn på hyresvärden (den som bor i lägenheten)
- Telefonnummer till hyresvärden.
- Hur många rum som hyresgästen disponerar.
- Vad ingår i hyran, el etc.
- Kopia på originalkontraktet och hyresspecifikationen uppvisas.

För att kunna slutföra utredningen om rätt till bistånd samt förhindra felaktiga utbetalningar bör samtycke tas från klienten att handläggaren får kontakta hyresvärden för kontroll att hyran inte betalas ut som försörjningsstöd till hyresvärden.

Hembesök kan göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antal boende i bostaden och att personen vistas i kommunen. Den sökande ska snarast vara folkbokförd på adressen.

3.3.6 Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns, gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten. Om lägenhetsinnehavaren har bostadsbidrag skall detta dras av från faktiska hyran innan den delas.

3.3.7 Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn

- Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna
Huvudregeln är att bistånd för den unges hyresdel inte beviljas. Anser förälder sig inte klara sin ekonomi utan att hemmaboende ungdom betalar hyra får föräldern söka försörjningsstöd. Undantag ska göras om en familj får behov av försörjningsstöd med anledning av att den unge inte kan betala sin del av hyran som i fallet nedan

- Hushåll med endast barn över 18 år

Inkomst av bostadsbidrag upphör när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan i vissa fall beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget till föräldrarna.

- Hushåll som har barn både under och över 18 år

När föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj räknar försäkringskassan ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som försäkringskassan fastställt som hyresdel.

- Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat del av hyran till föräldrarna

Del av hyran ska beviljas om den sökande tidigare en period själv betalat hyra. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och hyra har betalats i minst tre månader. Hyran räknas ut enligt det beräkningssätt som försäkringskassan använder:

Ex: sökanden disponerar ett rum i en bostad på fyra rum och kök. Hela bostaden består då av nio enheter. Sökandes andel blir då 2/9. Hyran dels med de nio enheterna och multipliceras med två.

- Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därmed ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som försäkringskassan gör ovan för vuxet barn

- Hemmaboende ungdom utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

3.4 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, boende på camping, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andrahand, hotell etc. Bistånd till boendekostnader i dessa fall prövas restriktivt och beviljas endast om den sökande har svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda alternativ.

3.5 Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Om man inte har tillräckliga inkomster kan försörjningsstöd beviljas vid vistelse på institution eller familjehem. Institutionsnormen inkluderar normposterna fritid/lek, hygien, kläder/skor samt posten avseende kostnader för tidningar, telefon etc. där även andra utgifter får anses ingå som brevpapper, porto, internet. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå.

3.5.1 Avgift vid sjukvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm.

3.5.2 Kostnader i samband med egen bostad

Under placeringstiden kan personen ha kvar sina kostnader knutna till bostaden. Dessa kostnader är hyra, hemförsäkring, TV – avgift och abonnemangsavgifter för telefon och el. Bistånd kan utgå efter sedvanlig ekonomisk prövning. Om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem är kortare tid än två månader betalas tv-avgiften. Vid längre vistelse kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

3.6 Sökande har haft tillräckliga inkomster - nödprövning

Det kan uppstå situationer när inkomster/försörjningsstöd man har haft till egen försörjning är borta. Man kan ha använt dem till annat, tappat dem eller blivit bestulen. Om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation ska alltid en nödprövning göras. I det enskilda fallet kan efter *restriktiv* bedömning ett extra bidrag tillfälligt beviljas. Det beviljas bara till de nödvändiga behoven så som t e x mat och bostad för att ge den sökande möjligheten att reda upp den akuta situationen. I möjligaste mån utreds även akut bistånd. Kontoöversikter och kontoutdrag för de tre senaste månaderna ska uppvisas. Om tiden är knapp beaktas följande faktorer:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Har den sökande någon sjukdom som kan förvärras om ingen ekonomisk hjälp utgår?
- Har den sökande sådana problem att det medför svårigheter att ta ett eget ansvar?
- Finns det någon underhållsskyldig till sökande som kan ge hjälp?
- Återkommer behovet av ekonomisk hjälp trots egen försörjning.

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt.

Om det finns barn i familjen och behovet av akut försörjningsstöd upprepas bör deras situation beaktas. Det kan vara ett tecken på att man bör oro sig för deras hälsa och utveckling.

När man tappat sin plånbok vänder man sig i första hand till försäkringsbolaget *samt möjligheter till avbetalningar av uppkomna skulder*. En polisanmälan ska ha gjorts och en kopia av denna tillsammans med aktuella kontoutdrag och kontoöversikter ska redovisas. Personer som upprepat tappar plånboken eller blir bestulen ska informeras om hur man minimerar risken för upprepning. Ansökan kan avslås vid upprepad stöld eller förlust eller om det är uppenbart att fakta inte är trovärdiga runt den beskrivna situationen.

Vid upprepade ansökningar av akuta matpengar kan KR-dom beaktas.

KR dom: 2004-12-06, mål nr 4041-04. I korthet säger domen att sökanden som genom fel prioriteringar vid upprepade tillfällen inte gjort vad sökanden har kunnat för att undvika nödsituation. Det torde vara skillnad om den enskilde vid ett enstaka tillfälle kommer i akut nödsituation än om den enskilde själv medvetet väljer att prioritera andra kostnader än mat och på så sätt försätter sig i nödsituation. Tolkningen blir då att alla som hamnar i nödsituation på grund av fel prioriteringar i sin ekonomi har rätt till bistånd oavsett vad pengarna använts till. Det stämmer dåligt med socialtjänstlagens anda om den enskildes ansvar.

3.7 Beslut som löper över flera månader (omprövningsklausul)

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för det enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (FL 27 §).

Följande omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad: *"Vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas"*. Beslutet ska tidsbegränsas.

3.8 Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd bara i undantagsfall beviljas vid utlandsvistelse. Invandrare kan bibehålla försörjningsstödet under vistelse i hemlandet under maximalt en månad.

För övriga, ex om sökanden uppbär sjukersättning/pension, kan vistelse med bibehållet försörjningsstöd utanför Sverige endast beviljas om det finns särskilda skäl såsom att sökandens hälsa förbättras av resan så att sökanden snabbare kommer ut på arbetsmarknaden. Detta gäller

maximalt under en månad och får inte inverka på möjligheten att fullfölja arbete, studier eller annan sysselsättning.

3.9 Övriga inkomster/ersättningar

3.9.1 Vid ersättning av sveda och värk

Skadeståndsrätten skiljer mellan ekonomiskt och ideellt skadestånd. Det ekonomiska skadeståndet ska betraktas som inkomst vid beräkning av ekonomiskt bistånd om det är ersättning för inkomstförlust, dock inte om det är kompensation för andra ekonomiska förluster. Enligt en dom i Regeringsrätten 2010-05-17 mål nr 2066-07 ska ideella skadestånd beaktas vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Endast tillgångar som den enskilde fått för att täcka klart förutsägbara kostnader av skadan kan undantas t ex rehabiliteringskostnader med anledning av skadan. Det ska framgå av beslutet från försäkringsbolag vad ersättningen ska täcka för kostnader avseende skadan för att ersättningen inte ska räknas som inkomst.

3.9.2 När barn i hushållet har tillgångar

När barn har tillgångar måste först och främst slås fast att barn aldrig är underhållsskyldig emot sina föräldrar. Förekomsten av tillgångar hos barn kan dock innebära att det påverkar barnets del av försörjningsstödet. Även om tillgångarna är satta under sk förmyndarspärrens utgör det inget hinder. Överförmyndaren ska ge sitt samtycke till uttag och uttag ska endast ske i särskilda fall.

Enligt 4 kap 1 a § SoL ska inte hemmavarande barns och skolungdomars feriearbetsinkomster beaktas vid prövningen av föräldrarnas ekonomiska bistånd för barnet eller skolungdomen. Från och med den 1 juli 2013 har barnet/ungdomen rätt att behålla ett prisbasbelopp per kalenderår. Det är nettoinkomsten efter skatteavdrag som ska beaktas (Prop 2012/13:94 s.29-30). Med hemmavarande barn och skolungdomar menas barn och skolungdomar som bor i det hushåll för vilket bistånd beräknas. Det räknas även barn och skolungdomar som på grund av gymnasiestudier är inackorderade på annan ort. Barn och skolungdomar som bor växelvis hos respektive förälder eller bor med umgängesförälder räknas som hemmavarande hos båda föräldrarna (Prop. 2012/13:94 s.11 och proposition 2007/08:1 Budgetpropositionen för 2008, utgiftsområde 9, s.146).

3.9.3 Ålderspensionärer

Ålderspensionärer får ha sparade medel avsedda till begravningskostnaderna. Ensamstående som äger kapital som inte överstiger 50 % av basbeloppet kan erhålla försörjningsstöd oavsett kapitalet. För makar får inte kapitalet överstiga 70 % av basbeloppet. Om ansökan gäller bistånd till livsföring i övrigt ska eget sparkapital alltid tas i anspråk innan bistånd beviljas.

4. BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT

I detta avsnitt ges riktlinjer för de behov den enskilde kan ha utöver försörjningsstödet för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En noggrann prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

4.1 Alternativ medicin

Kostnader för alternativ medicin beviljas inte. Kostnader beviljas endast för läkemedel som omfattas av lagen om läkemedelsförmån. Se vidare "läkarvård och medicinkostnader".

4.2 Barnomsorg

Den faktiska kostnaden beviljas oavsett om barnomsorgen är inom kommunal eller enskild regi. Vid växelvis boende bör föräldrarna begära delad räkning.

4.3 Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, d v s föräldrars eller efterlevande makars/registrerade partners inkomster eller tillgångar. Vid bedömning av dödsboets betalningsförmåga ska begravningskostnader gå före betalning av skulder för hyra, hushållsel, telefon etc. Hänsyn ska tas till tillgångar i form av t.ex. försäkringar. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring. Som huvudregel ska kända inestående inkomster inte förskottas utan sökanden får begära avbetalning hos begravningsbyrån. Återkrav enligt SoL 9 kap 2 § ska upprättas mot tillgångar som kan visa sig senare. För begravning beviljas maximalt 50 % av gällande prisbasbelopp för skäligen faktiska kostnader som ska styrkas. Gravsten/ inskription på befintlig gravsten (riktvärde ca 15 % av basbeloppet).

Bistånd beviljas inte för kostnader som tillgodoses inom ramen för begravningsavgiften, dvs. förvaring av kista hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativt spridning eller nedgrävning av aska i minneslund, samt transport av kista från begravningsceremonin. Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga, som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands. Personer som omfattas av LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt SoL för samma post. Begravningskostnader för asylsökande är Migrationsverkets ansvar.

I de fall en avlidens utlänningsärende handläggs av socialtjänsten enligt 1 § punkt 3 LMA kan särskilt bidrag beviljas för begravningskostnaden. Utbetalt bidrag enligt LMA ska återsökas från staten. Frågan om ersättning är för närvarande under prövning i Regeringsrätten, socialtjänsten återsöker utbetald ersättning till dess att Regeringsrätten avgjort målet.

4.4 Bil

Bil är en realiserbar tillgång och räknas hos Socialstyrelsen som en lätt realiserbar tillgång SOSFS 2003:5 vilket gör att sökanden endast i vissa fall kan bedömas få inneha bil under tid sökanden har försörjningsstöd. Lägsta värde en bil kan ha är skrotvärde Den person som är registrerad hos bilregistret på Länsstyrelsen är bilens ägare. Bilinnehav godtas högst tre månader om bilen bedöms som en realiserbar tillgång.

Bilinnehav kan godtas över längre period om det finns särskilda skäl såsom:

- Dokumenterade medicinska skäl
- För att arbetet kräver det eller för att ta sig till och från arbetet, för att kunna söka arbete eller besöka arbetsförmedlingen då allmänna kommunikationsmedel saknas.

- Om den enskilde på grund av funktionshinder har en specialanpassad bil bör denna, oavsett värde, inte räknas som en tillgång.
- Sociala skäl t ex för att kunna genomföra umgänge med barn eller skjutsa barn till barnomsorg då allmänna kommunikationsmedel saknas.

I vissa fall kan krav ställas på byte till billigare bil om bilens värde är högre än ett basbelopp.

Om innehav av bil godtagits ska bistånd till kostnader för bilen inte beviljas. Milersättning som utbetalts på lön räknas inte som inkomst då den ska täcka de faktiska driftskostnaderna för bilen. Sökanden skall även uppmanas söka skattejämkning vid behov av bil till arbetsresor.

Vid försäljning av bil ska kvitto uppvisas på försäljningen och bilen skall säljas till skäligt pris. Värdering kan kollas på länken <http://www3.bilpriser.se/bpp/start.lasso?clr=true&des=tv> Försäljaren av bilen är skyldig att ombesörja att bilen är skrivs på nye ägaren.

4.5 Cykel

Kostnad för cykel ingår i riksnormen i posten lek/fritid och beviljas i regel därför inte. En särskild prövning ska vid ansökan göras om den sökanden har och har haft löpande försörjningsstöd under en längre tidsperiod och att biståndet är att bedöma som icke tillfälligt (cykel är inte ett akut behov). Bedömning ska även göras huruvida behovet av cykel kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten i riksnormen. Ekonomiskt bistånd till en begagnad cykel (inklusive hjälm) kan först därefter beviljas från höstterminen det år barnet fyller 9 år. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

4.6 Flyttkostnader

Utgångspunkten är att de flesta människor själva organiserar sin flytt. Om sökanden bedöms vara tillförsäkras en skälig levnadsnivå i det nuvarande boendet beviljas inte flyttkostnader.

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen om behov av att flytta är motiverat av hälsoskäl, sociala omständigheter, att sökandes möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandes boendekostnader skulle minska. Vid flytt till annan ort av arbetsmarknadsskäl ska även utredas om behovet kan tillgodoses genom bidrag från Arbetsförmedlingen.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitan av flyttfirma. I de fall den sökande av medicinska skäl inte praktiskt kan flytta själv får han/hon inhämta minst två skriftliga kostnadsförslag från flyttfirmor. Läkarintyg måste styrka de medicinska skälen. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. Bistånd kan även vid behov beviljas till kostnader för flyttning av telefonabonnemang.

Som regel bör dock inte flyttkostnad beviljas i de fall den enskilde genom flytten avbryter arbete, studier, behandling eller liknande och därmed riskerar att fördröja sitt inträde på arbetsmarknaden samt sina möjligheter att bli självförsörjande.

4.7 Färdtjänst

Kostnad för färdtjänst beviljas efter behov. Maximalt i nivå med kostnader för månadskort för buss. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnad för medresenär beviljas inte.

4.8 Förmedlingsmedel

Om den enskildes hjälpbehov är begränsat bara till ekonomi kan insatsen förmedlingsmedel tillämpas. Om någon p g a sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egen dom eller sörja för sin person, ska nämnden anmäla till överförmyndaren respektive tingsrätten att den enskilde behöver en god man. Tingsrätten är beslutande om att anordna godmanskap för personer. Nämnden har inga befogenheter att företräda den enskilde i dessa fall. I de fall godmanskap inte beviljas kan förmedlingsmedel vara en lämplig insats som socialnämnden kan erbjuda.

4.9 Glasögon eller kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är de paketpris som de flesta optiker erbjuder. Bistånd till vanliga läsglasögon beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas inte, om behovet inte är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden ska godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Landstingsbidrag till glasögon för barn kan sökas via optikern. Optiker får inte göra synundersökning på barn under 9 år. Ögonkliniken i Västmanland gör synundersökning och provar ut glasögon till barn under 8 år.

4.10 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den sökande ska alltid ha skälig levnadsnivå kvar när hemtjänstavgiften är beräknad. Vid ansökan om kostnader för t ex dubbelt boende, tandvård eller glasögon ska sökanden hänvisas till hemtjänsten för eventuell nedsättning av avgiften.

4.11 Hemutrustning

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till behövlig hemutrustning vid bosättning, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan t ex vara att:

- bostaden är ett led i rehabilitering
- den enskilde saknar möjligheter att förbättra sin ekonomi
- den enskilde endast kan förbättra sin ekonomi på mycket lång sikt
- den enskilde har varit utsatt för brott och omgående behöver flytta till en annan bostad.

Det bör finnas specifika och sociala skäl för att socialtjänsten ska ge bistånd till grundutrustning till bostad, inte enbart ekonomiska förhållanden. Det ingår i skälig levnadsnivå att ha ett hem som fungerar tillfredställande men det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till utrustning av bostaden.

Det flesta får därför hänvisas till att klara av sin situation på det sätt som människor i allmänhet gör, d v s planering, sparande, lån och gåvor från nätverket. Detta gäller särskilt unga personer som flyttar hemifrån och som har kunnat planera för sin flyttning till eget boende.

- Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd ska hänvisas till CSN för ansökan om hemutrustningslån.

- Andrahandsmarknaden rekommenderas och priserna vid beviljat bistånd är grundade på andrahandsmarknaden i Sala och närmaste tätorter som Västerås.
- Möjligheter att utnyttja kreditmarknaden ska undersökas.

Hemutrustning bör beslutas utifrån skriftlig ansökan för att därmed se vad sökanden beviljas och eventuellt redan har. Vid eventuell ny ansökan om hemutrustning så finns klart vad sökanden redan erhållit eller fått avslag på.

4.11.1 Kompletterande hemutrustning

Vid behov av försörjningsstöd under kortare tid än tre månader föreligger vanligen inte något behov av bistånd till kompletterande hemutrustning. Om längre behov av försörjningsstöd föreligger ska prövning av behovet göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

4.11.2 Grundutrustning

Om särskilda skäl föreligger enligt ovan så kan hel grundutrustning beviljas.

Hel grundutrustning beviljas endast då sökanden inom en överskådlig tid inte kommer att kunna förbättra sin ekonomi.

Prövning ska då göras utifrån:

- om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkringen ska detta alltid prövas i första hand
- vilken hjälp kan sökanden få av nätverket
- kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig grundutrustningen.
- beakta barnens behov
- möjlighet till att utnyttja kreditmarknaden saknas.

4.11.3 Begränsad grundutrustning

Begränsad hemutrustning beviljas vid behov för personer som har tillfälligt behov av försörjningsstöd men inte kan vänta med inköp tills de har egna inkomster. Biståndet syftar till att den sökanden ska kunna ta en lägenhet i besittning och innefatta möbler i kök och sovrum samt husgeråd.

Belopp vid beviljad hemutrustning

Kök *Priser tagna från andrahandsmarknaden i Sala och Västerås*

Bord	400 kr
Stol	100 kr/st
Kökslampa	100 kr
Husgeråd	1500 kr

Sovrum *(Priser tagna från Jysk i Sala)*

Resårbottnen + bäddmadrass	1500 kr
Täcke	100 kr
Kudde	70 kr
Påslakan + underlakan + örngott	100 kr

Vardagsrum *Priser tagna från andrahandsmarknaden i Sala och Västerås*

Soffa	1000 kr
Soffbord	400 kr
Lampa	100 kr
Matta	100 kr

4.12 Juridiska kostnader och stämpelavgifter

4.12.1 Id-kort och kostnader för ansökan om svenskt medborgarskap

Kostnad för id-kort beviljas om ändamålet är nödvändigt för den sökande och att behovet av ekonomiskt bistånd inte är att betrakta som tillfälligt.

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap. Intyg kan skrivas från vård- och omsorg om att sökanden erhållit försörjningsstöd en längre tid vilket innebär att sökanden får sänkt avgift för sin ansökan om svenska medborgarskap.

4.12.2 Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller t.ex. familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader ska endast beviljas om det finns särskilda skäl, t.ex. att det av sociala skäl är mycket viktigt att en person får behålla sin bostad.

4.12.3 Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis då det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs. De avgifter som Migrationsverket infört för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd, ska som huvudregel inte beviljas eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det. För asylsökande i Sverige och för maka, make eller sambo, samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

4.13 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Kläder och skor ingår i riksnormen. Därför beviljas i normalfallet inte extra bidrag till detta. Vid akut behov av klädutrustning kan sökanden få bistånd till kläder och skor inom försörjningsstödet ram utbetalt i en klumpsumma för 2-4 månader framåt. Avdrag görs sedan vid beräkning kommande månader.

4.13.1 Behov av särskilda kläder eller skor

Ansökan om engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader. Kostnader för ortopediska skor beviljas inte då dessa ersätter vanliga skor och kostnaden ryms inom ramen för försörjningsstöd.

Kammarrätten i Göteborg 2008-04-16, mål nr 527-08

Skyddskläder kan beviljas vid behov när sökande är på praktik och denna troligen leder till jobb. Om praktiken inte övergår i jobb ska skyddskläderna lämnas till praktikanordnare på AME som förvarar dem.

4.14 Kurslitteratur

Kurslitteratur beviljas generellt inte.

4.15 Läkarvård och medicinkostnad

Avgift vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet ersätts. Avgifterna ska vara stämplade i ett och samma högkostnadskort vid läkarvård och det är utifrån detta högkostnadskort försörjningsstöd beviljas. Biståndet kan omfatta t.ex. besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Frikort på läkarvård erhålles när sökanden betalat 1100 kr inom ett år från första besöket.

Undantag är mammografi och cellprovsundersökningar där de sökande beviljas den fasta kostnaden eftersom den inte ingår i högkostnadsskyddet.

Läkemedel beviljas utifrån att "receptspecifikation" från apotek lämnas in och att det klart framgår på kvittot vem läkemedlet avser och att läkemedlet omfattas av egenavgiften eller inom förmån. Högkostnadsskydd på läkemedel erhålles när sökanden betalat 2 200 kr inom ett år från första gången sökanden hämtade ut medicin.

Övriga läkemedel får sökanden bekosta själva från posten förbrukningsvaror i normen.

Kostnader för naprapat behandling kan beviljas om behovet av naprapat är ordinerat av läkare och behovet inte kan tillgodoses med annan behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnaderna godkänns för maximalt sju behandlingar per år.

4.16 Magasineringskostnad

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning. Beslutet ska vara tidsbegränsat till 3 månader och omprövas därefter för förlängning av beslutet. Den enskilde ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Vid bedömning ska följande beaktas:

- Möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid erhålla egen bostad eller magasinering genom egna kontakter.
- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

Vid bistånd till magasinering för längre tid än sex månader ska det finnas särskilda skäl samt en genomförandeplan för kommande eget boende.

4.17 Psykoterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppenpsykiatriska mottagning.

4.18 Resor

4.18.1 Sjukresor

Ekonomiskt bistånd utgår till egenavgiften vid sjukresa med taxi.

Resor med sjukreselinjen ersätts vilket avser egenavgiften.

Sjukresa med kommunala kommunikationsmedel som tåg och buss ersätts inte. Kvitton på dessa resor skall sökanden skicka till Samtrafik i Västerås och ersätts därifrån.

Resor med egen bil kan kvittas mot patientavgiften i samband med sjukbesöket och räknas inte som egenavgift. Resor med egen bil kan ersättas i efterhand genom att kvitto på sjukhusbesöket skickas i original till Samtrafik.

4.18.2 Rekreativresor/lägervistelse

Huvudprincipen är att bistånd till rekreativresor inte ska beviljas. Resor inom landet kan i undantagsfall beviljas enligt följande:

- För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller annan närstående i rehabiliterande syfte.
- Undantag kan göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd i två år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats.

Bedömning ska också göras huruvida behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten.

Bistånd beviljas med 500 kr/person. Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till.

Vid ansökan om lägervistelse i Sala för barn så kan vid behov kostnad för ett läger per barn beviljas och då beviljas inte rekreativresa.

4.18.3 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig, eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

4.18.4 Resa med färdtjänst

Faktisk avgift för färdtjänst beviljas. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst utgår i normalfallet inte. Har tillstånd beviljats till ledsagare så medföljer denna kostnadsfritt under din resa i fordonet. Kostnad för medresenär beviljas inte.

4.18.5 Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn utan vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

4.18.6 Återvändningsresor

Kostnad för återvändningsresor beviljas inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person.

4.18.7 Resor i samband med umgänge med barn

Ekonomiskt bistånd bör ges till skäligen kostnader för att en förälder skall kunna umgås med sitt barn som bor på annan ort upp till det att barnet fyller 18 år. Med annan ort kan även avses ort utanför Sverige (SOSFS 2003:5). Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar.
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgänkesresa beviljas. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock minst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl. Bistånd som avser föräldrars resor till barn som är placerade i familjehem eller på institution prövas och utbetalas av socialsekreterare i Barn och ungdomsgruppen.

Ersättning ges för resa med billigaste färdmedel utifrån vad som är rimligt med hänsyn till avstånd och barnets ålder. Vid umgänkesresa med bil beviljas 15 kr/mil. (KR-dom)

4.18.8 Akuta resor/vistas tillfälligt i kommun

Kommunen har alltid det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och hjälp de behöver. För personer som endast tillfälligt befinner sig i kommunen är ansvaret dock inte lika omfattande som för dem som stadigvarande bor där. I de fall där sökandes behov bäst tillgodoses genom att han/hon reser hem kan hjälp beviljas till hemresan. Bedömning måste alltid göras utifrån omständigheter i det enskilda fallet. Kan sökandes behov tillgodoses på annat sätt föreligger inte rätt till bistånd.

4.19 Reparationskostnader

Avser kostnader för reparationer på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning och då det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

4.20 Skulder

Det finns olika typer av skulder och i normalfallet beviljas inte ekonomiskt bistånd till att betala skulder. Bistånd till skulder kan beviljas efter individuell prövning och när det enligt bedömning skulle få allvarliga konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas t ex hyres- och elskulder (SOSFS 2003:5).

Ekonomiskt bistånd bör beviljas även till en skuld som uppstått under sådan tid då den enskilde inte har haft bistånd till kostnaden, men hade fått bistånd om han eller hon hade ansökt om detta (SOSFS 2003:5).

Bistånd till skulder som böter, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortsskulder, privata skulder, kvarskatt e t c beviljas inte.

Om sökanden p g a skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare hos konsumentbyrån. Vid stora skulder skall information om möjligheten att söka skuldsanering ges.

4.20.1 Hyresskuld (delegation, enhetschef)

Hyresskuld bedöms restriktivt och kan beviljas om:

- Avbetalningsplan inte går att få med hyresvärden
- Skulden uppstått under tid då sökanden inte haft egna inkomster som räckt till hyran och skulle fått bistånd om den enskilde ansökt om det.
- Då de sociala konsekvenserna för barn i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning.
- För gamla och sjuka och/eller funktionshindrade personer där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Det är dock möjligt enl KR att vräka barnfamiljer som redan tidigare beviljats hyresskuld. Se **Kammarrätten i Göteborg 2011-06-20, mål nr 5685-10.**

Om beslut fattas att bevilja en hyresskuld så skall detta följas av åtgärder som bidrar till att hyresskuld inte uppstår igen.

4.20.2 El skulder/delegation, enhetschef

Normalt beviljas inte ekonomiskt bistånd till elskulder. Vid elskuld gäller samma som vid hyresskuld. Bistånd kan beviljas till skuld för hushållsel och el för uppvärmning enligt samma kriterier som för hyresskuld och det ska då följas av åtgärder som bidrar till att elskuld inte uppstår igen.

4.20.3 Barnomsorgsskuld

Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder.

Barnomsorgsskuld kan beviljas om:

- Avbetalningsplan inte går att få.
- Om sökanden riskerar att inte kunna fortsätta arbeta p g a avsaknad av barnomsorgsplats och därmed missar sin försörjning och därmed blir i behov av försörjningsstöd.

4.20.4 Skuld till arbetslöshetskassa

Skuld till A-kassa kan beviljas om det innebär att den enskilde genom det beviljade biståndet erhåller egna inkomster och blir helt eller delvis självförsörjande. Ansökan om återbetalning av eventuell retroaktiv ersättning skickas till aktuell A-kassa.

4.20.5 Skuld till försäkringskassan

Skuld till försäkringskassan beviljas inte då det är den sökandes skyldighet att meddela försäkringskassan om förändringar. Sökanden bör informeras om möjlighet att överklaga beslutet från försäkringskassan.

4.20.6 Sanering bostad

Sanering, städning och vissa reparationer av bostad kan beviljas av särskilda skäl. Vid beslut om sanering skall kostnadsförslag inhämtas från två firmor.

4.21 Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst 6 månader) har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till nödvändig spädbarnsutrustning utifrån inlämnad skriftlig

framställan. Om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor, är det rimligt att räkna med en viss återanvändning av kläder och utrustning. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn. Som nödvändig spädbarnsutrustning ses säng med tillbehör, begagnad vagn med tillbehör samt en uppsättning kläder för spädbarn. Uppgifter på kostnad för begagnad vagn och säng kan hämtas på bl a länken blocket.se. Resterande såsom blöjor, mat etc ingår i normen för barn 0 år.

Följande belopp kan beviljas:

- Vagn med tillbehör 1 500 kr,
- Säng med tillbehör 500,
- Kläder 500

4.22 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård utgår i första hand till akut tandvård. För annan tandvård skall kostnadsförslag från tandläkare inhämtas. Vård och omsorgsnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för nödvändig tandvård. Hit räknas också förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning i rimlig omfattning. Nämnden bör väga in om biståndsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt. Idag finns även möjlighet att teckna tandvårdsförsäkring. Kostnad för denna försäkrings beviljas inte då den är frivillig. Kostnad för uteblivet besök beviljas inte.

Årlig undersökning/förebyggande tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd (över 6 mån) beviljas en årlig undersökning samt två förebyggande åtgärder. Beviljas mot uppvisande av kvitto eller faktura.

4.22.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektioner och traumaskador.

4.22.2 Nödvändig tandvård/mer omfattande tandvård

Med nödvändig tandvård menas t.ex. vård i följande syften:

- uppnå godtagbar tuggförmåga
- ge möjlighet att fungera socialt
- förhindra väsentligt försämrad tandstatus
- för att kunna fungera socialt och kunna arbeta

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som:

- under lång tid (över 6 mån) haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster i nivå med normen
- bedöms att inte kunna bli självförsörjande inom överskådlig tid.

Vid behov av omfattande tandvård ska sökanden redovisa ett kostnadsförslag där även beräknad total behandlingstid framgår. Behandlingen ska genomföras inom försäkringskassans karenstid på tandvården för att inte ytterligare kostnader ska tillkomma. Möjligheten till betalning per tillfälle eller månadsfaktura ska undersökas av sökanden. Sala kommuns förtroendetandläkare ska konsulteras för bedömning av vad som anses som nödvändig tandvård/rimliga kostnader. Vid beslut om tandvård kan kostnaden delas upp på flera månader. Se 3.7 Vid beslut som löper under flera månader omprövningsklausulen).

4.23 Tekniska hjälpmedel

Bistånd kan beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t ex hörapparat, batterier etc om handikappersättning inte utgår. Ortopediska skor beviljas inte då dessa ingår i posten kläder/skor. Handikappersättning ska i första hand sökas hos försäkringskassan.

4.24 Telefonabonnemang

Bistånd till öppning av nytt telefonabonnemang kan beviljas hushåll med särskilt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort, kan jämföras med och ibland utgöra ett alternativ till fast installation.

Följande skäl till behov av stationär telefon godtas:

- personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda mobiltelefon
- fast telefoni är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras.

Observera att kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja inte ska beviljas då detta bekostas av kriminalvårdsmyndigheten. Det kan bli nödvändigt att också bevilja bistånd till gammal skuld och till depositionsavgift om den sökande har akut behov av fast telefoni och inte inom rimlig tid kan reglera eventuell skuld och betala depositionsavgift. Depositionsavgiften betalas direkt till teleleverantören. Det ska anges på beställningen av abonnemanget vem som betalat depositionsavgiften och vart den ska återbetalas. Alla löpande kostnader för telefon ingår i normen.

5. SÄRSKILDA GRUPPER AV SÖKANDE

I detta avsnitt tas vanliga frågeställningar upp som är knutna till vissa grupper av sökande. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår alltid prövning av om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

5.1 Arbetslösa

Av förarbetena till socialtjänstlagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin egen försörjning. Den enskildes planering med Arbetsförmedlingen kan ingå som ett led i prövningen av ekonomiskt bistånd antingen enligt 4 kap 1 § SoL eller enligt 4 kap 4 och 5 §§ SoL. Det ska i utredningen och beslutet klargöras vilka lagrum som tillämpas.

I kommentarerna till 4 kap 1 § SoL betonas att den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande.

Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär att den enskilde:

- är inskriven på arbetsförmedlingen och följer uppgjord handlingsplan
- aktivt söker arbete
- deltar i erbjudna arbetsmarknadsinsatser och andra kompetenshöjande verksamheter, t ex svenska för invandrare eller arbetsrehabiliterande åtgärder.

Den arbetslöse som ansöker om ekonomiskt bistånd måste söka alla lämpliga arbeten om inte något annat framgår av planeringen..

Handläggare ska göra en planering gemensamt med den enskilde. Av planeringen ska framgå vilka aktiviteter den enskilde ska göra för att anses som aktivt arbetssökande samt vilka insatser som beviljats. Följs inte planeringen kan det påverka rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet.

Handläggarna på ekonomiskt bistånd samverkar med andra berörda myndigheter. Detta görs för att ta tillvara på kompetens hos den enskilde och för att åstadkomma en samordning av insatser.

Som en del i utredningen kan krav ställas på att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning. Den arbetslöse ska även medverka i särskild kartläggning för att klargöra vilket stöd den arbetslöse behöver för att erhålla arbete eller motsvarande. På den som arbetar deltid kan krav ställas på att heltidsarbete ska sökas. I kravet på den enskilde ingår att denne deltar i insatser, exempelvis praktik, arbetsmarknadsutbildning eller arbetsrehabiliterande åtgärder för att höja sin kompetens och förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Även grundutbildning i Svenska och arbetssökande verksamhet räknas hit.

Socialtjänsten ska verka för att den arbetslöse aktiverar egna resurser. För att nå ett gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser. I arbetet ska stöd- och motivationssamtal ingå, men även en skyldighet för den arbetslöse att redovisa sitt arbetssökande. Socialtjänstens krav på intensiteten i och redovisningen av arbetssökandet måste vara individuellt anpassade och rimliga i förhållande till sökandens ålder, utbildning och arbetslivserfarenhet. Krav på skriftlig redovisning av sökta arbeten kan i många fall vara en bra rekommendation eftersom det kan vara en hjälp att strukturera sitt arbetssökande men bör inte ensamt utgöra krav eller insats. Om det inte finns några särskilda skäl för undantag är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från ersättning som det medför att säga upp sig på egen begäran. Den arbetslöse är berättigad till försörjningsstöd fr.o.m. den dag rätt till arbetslöshetsersättning inträder.

Om den sökande inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete, genom att vägra delta i arbetspraktik eller arbetssökande verksamhet kan rätt till försörjningsstöd ifrågasättas för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro utan dokumenterat giltigt skäl från aktivitet.

5.1.1 Ungdom och unga vuxna (personer under 25 år)

Att vara långtidsarbetslös och sakna tidigare arbetslivserfarenheter innebär särskilda behov. Insatser till denna grupp är därför prioriterade. Detta innebär att väntetider helt ska undvikas och att den sökande så snart som möjligt ska komma igång i en aktivitet. Den sökande bör även få särskilt stöd för att finna vägar till egen försörjning.

5.1.2 Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön. Så snart barnomsorgsplatser erbjudits ska den accepteras och den hemmavarande föräldern ska då ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. För tid efter det att barnomsorgsplatser erhållits finns ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

5.1.3 Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning, som det medför att säga upp sig på egen begäran. Uppfyller personen i övrigt rätten till försörjningsstöd erhålls försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande åberopar synnerliga skäl för att säga upp sig, ska han/hon alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättningen hävd. En individuell bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

5.1.4 Arbetssökande med otillräcklig A-kassa eller Alfa-kassa

Det finns en risk att personer med A-kassa eller Alfa-kassa förlorar sin arbetslöshetsersättning om de deltar i en kommunal aktivitet.

5.2 Jobbstimulans

Särskild beräkningsregel för den som fått försörjningsstöd under sex månader i följd

För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln ska gälla under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Med detta avses att under en sammanhängande tid om 24 månader ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas när rätten till ekonomiskt bistånd bedöms. Tvåårsperioden börjar när den enskilde fått försörjningsstöd under sex månader i följd. Det saknar betydelse om den enskilde är självförsörjande under en del av tvåårsperioden eller om han eller hon får bistånd under hela perioden. Om den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd någon gång under perioden ska rätten till bistånd bedömas utan att 25 procent av inkomsterna av anställning beaktas.

Den särskilda beräkningsregeln ska inte gälla hemmavarande barns och hemmavarande skolungdomars arbetsinkomster.

Den särskilda beräkningsregeln gäller endast inkomster av anställning. Beräkningsregeln gäller inte heller sådana inkomster som träder in istället för eller grundas på anställningsinkomster såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inkomst av kapital eller näringsverksamhet eller ersättning i form av skadestånd omfattas inte heller. Beräkningen sker i regel med efter faktiska inkomsten dvs. inkomst efter skatteavdrag.

Eftersom beräkningsregeln endast gäller för den som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd under sex månader i följd görs en bedömning om varje person i ett hushåll, var för sig, uppfyller kravet.

Det finns inget krav på att försörjningsstödet måste ha utgått från samma kommun sex månader i följd. Den enskilde kan själv välja för hur inkomsten ska användas exempelvis konsumtion eller visst sparande utan att det påverkar bedömningen under tvåårsperioden. Om den enskilde åter är i behov av bistånd efter tvåårsperioden ska det bedömas utan tillämpning av bestämmelsen. Ett eventuellt sparande bedöms då enligt vanliga regler.

5.3 Sjukskrivna

Om sjukdomen är av sådan art, att sjukskrivande läkare bedömer att den sökande inte kommer att återfå arbetsförmågan inom all överskådlig framtid, ska ansökan om sjukersättning och bostadstillägg göras. Om den sökande är under 30 år kan ansökan om aktivitetsersättning göras om arbetsförmågan bedöms vara nedsatt minst ett år. För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att helt eller delvis arbeta eller delta i arbetsökande verksamhet. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Arbetsökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Detta ska ske i samverkan med arbetsförmedling, vårdcentral/psykiatrimottagning och försäkringskassa. Om försäkringskassan gör bedömningen att personen är arbetsför, men däremot inte personens läkare skall försäkringskassans bedömning gälla vid ansökan av det ekonomiska biståndet och upprättandet av handlingsplan. Försäkringskassan kan byta ut personens sjukpenning mot sjukersättning eller

aktivitetsersättning när de bedömer att en persons arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. För att en person ska få sjukersättning krävs att arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, det vill säga för all överskådlig framtid. För att en person (19-29 år) ska få aktivitetsersättning gäller att arbetsförmågan ska vara nedsatt under minst ett år på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. För arbetssökande som är sjukskrivna på deltid ska alltid göras en bedömning om de ska delta i arbetssökande verksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning. När försäkringskassan gjort bedömning att den sökande har arbetsförmåga ska man utgå ifrån att personen har det och personen ska ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Vid ansökan till Försäkringskassan om ersättning enligt Lagen om allmänna försäkringar, ska handläggare vid behov vara behjälpliga i kontakten med läkare och FK.

5.4 Personer med missbruksproblem

De generella reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för de som har ett pågående missbruk. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i samarbetet för att upprätta en planering eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Personer med missbruksproblematik ska ges möjlighet till en planering mot arbetsmarknaden tillsammans med handläggare i Vuxengruppen och Arbetsmarknadsenheten. Detta sker via remiss till samverkansgruppen. En förutsättning är att den enskilde inte har ett pågående missbruk, där arbetsmarknadsinsatser försämrar möjligheten att komma ifrån missbruket.

Försörjningsstödet kan reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål och missbruket är påvisbart pågående.

5.5 Företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas i undantagsfall till person som är egen företagare. Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fall en realiserbar tillgång. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom skriva in sig på arbetsförmedlingen.

När den sökande har ett kortvarigt behov av bistånd (tre månader) som t ex vid sjukdom kan firman lämnas kvar då den kan förväntas ge inkomster när arbetet återupptas.

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister, och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

5.6 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställighetstiden, med undantag för den enskildes eventuella kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos Kriminalvården.

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod (se 16 kap. 2 § SoL). En rimlig övergångsperiod kan vara ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten rätt till ekonomiskt bistånd. Personer dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag, etc. Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. En ekonomisk prövning ska alltid göras.

Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid en vårdtid på högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd beviljas till hyra om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Hyr den sökande andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget, denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid en vårdtid som överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uttyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering.

5.7 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll- s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

- Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämföras med frivårdsklient, och har exempelvis rätt att fortsätta få eventuell pension eller sjukpenning, men ingen ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter beviljas inte eftersom dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten (KVVFS 1999:2).
- Personer som avtjänar fängelsestraff i minst två år kan som ett led i förberedelserna för frigivning ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja i slutet av verkställigheten. s.k. IÖV:s utsluss. Personer är då fortfarande

inskrivna på anstalt och har ingen rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller då.

5.8 Inskrivna för vård eller behandling

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Bistånd ska reduceras för kostnader den sökande inte har under perioden.

- Följande bistånd ska beviljas när det av arbetsplan framgår att det är motiverat ur vård- och rehabiliteringssynpunkt:
- Hyra för bostad.
- Eventuella abonnemangskostnader för hushållsel och telefon.
- Läkarevård och tandvård om det inte ingår i vårdkostnaden.
- Placeringsnorm om det inte ingår i vårdkostnaden.

Se vidare under 3.4. Försörjningsstöd, bistånd vid institutionsvistelse.

5.9 Studerande

Huvudregeln är att studerande på grundskole-, gymnasial och eftergymnasial nivå är inte berättigad till försörjningsstöd. För dessa grupper finns i regel andra finansieringsalternativ.

5.9.1 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken 7 kap 1 § försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess barnet fyller tjuogoett år. Fr o m höstterminen sökanden fyller 20 år och studerar ska studiestöd sökas hos CSN. Rätten till underhåll för barn som fyllt arton år knyts till den enda förutsättningen att barnet går i skolan. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Föräldrarna är underhållsskyldiga bara om barnet går i skolan. Gör barnet ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehåll, men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under t.ex. sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. I de fall föräldrarna har försörjningsplikt ska ungdomen räknas in som barn i hushållet om det inte finns särskilda skäl för att ungdomen ska ha bistånd som eget hushåll.

Om föräldrar till en skolungdom (18 t o m 20 år) ansöker om ekonomiskt bistånd bör nämnden bortse från föräldrarna när:

- barnet eller skolungdomen är utsatt för våld eller övergrepp av närstående eller
- barnet eller skolungdomen har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxen.

Att bistå ett barn utan medgivande av vårdnadshavare är en åtgärd som används restriktivt och i samråd ned handläggare i Barn & ungdomsgruppen.

5.9.2 Vuxenstudier på sfi

Den enskilde kan studera vid SFI, svenska för invandrare och under tiden erhålla ekonomiskt bistånd. Planering av studierna ska göras och i den gemensamma planeringen ska snabbaste vägen till försörjning vara i fokus.

5.9.3 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigad till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel d.v.s. studielån och studiebidrag. Bidragen är statliga och förväntas ge den enskilde förutsättningar att klara sin livssituation under studietiden.

Försörjningsstöd ska i övrigt inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helt vara beredd att avbryta kursen för att påbörja ett erbjudet arbete.

5.9.4 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas i normalfallet inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation då reducerat försörjningsstöd kan beviljas. Har den studerande familj och det bedöms olämpligt att avbryta studierna under pågående termin trots försörjningsproblem kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

5.9.5 Bistånd till studerande under studieuppehåll

Enligt 4 kap 4 § första stycket SoL får Vård och omsorgsnämnden begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsebar situation. Studiemedlen ska täcka alla levnadsomkostnaderna under terminerna till och med terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar och ev. januari hyra beviljas för studieuppehåll över jul och nyår.

Vid studieuppehåll över sommaren ska försörjningsstödet vara reducerat för de första 30 dagarna. I det reducerade försörjningsstödet ingår matpengar, arbetsresor och eventuell hyra som förfaller till betalning under perioden. Reduceringen av biståndet är motiverat av att biståndet ska anses tillfälligt i avvaktan på lön från feriearbete samt att en månad normalt är den tid man får vänta på inkomst. Kvarstår behovet efter de första 30 dagarna beviljas fullt försörjningsstöd. Eventuella inkomster från extraarbete som utbetalas månaden innan studierna avslutas ska medräknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning för samma tidsperiod ansökan om försörjningsstöd gäller ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap. 2 § punkt 1 i socialtjänstlagen.

5.9.6 Äktenskapsskillnad

I ÄB 14 kap 7 § 1 o 2 får domstol i mål om äktenskapsskillnad:

- 1) bestämma vem av makarna som ska ha rätt att bo kvar i makarnas gemensamma bostad, dock längst för tiden till dess att bodelning har skett.
- 2) 2) förordna om skyldighet för den ena maken att utge bidrag till den andra makens underhåll.
- 3) Förordna om vad som ska gälla i fråga om vårdnad, boende, umgänge och bidrag till barns underhåll för tiden till dess att en sådan fråga har avgjorts genom dom som vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat ett avtal i frågan. Avtalet ska ha godkänts av socialnämnden.

5.10 Utländska medborgare

Socialnämnden har skyldighet att lämna uppgifter i vissa fall.

Om polismyndighet, Säkerhetspolis, Migrationsverket, en Migrationsdomstol, Migrationsöverdomstol eller regeringen begär uppgifter om en utlännings personliga förhållanden som behövs i ett ärende:

- om uppehållstillstånd
- om tredjelandsmedborgares ställning som varaktigt bosatt i Sverige
- för verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning

5.10.1 Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök, ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, t.ex. i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

5.10.2 Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation, och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Socialtjänsten bör uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om uppehållstillstånd.

5.10.3 Försörjningskrav vid anhöriginvandring från tredje land (SfU12)

Riksdagen har beslutat om försörjningskrav vid anhöriginvandring. Försörjningskravet ska gälla när en utlänning söker uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person i Sverige. Villkoret för att få uppehållstillstånd ska vara att personen i Sverige tjänar tillräckligt mycket för att försörja sig själv. Personen ska också ha en bra bostad för sig själv och den anhörige. Det finns dock vissa undantag från försörjningskravet, till exempel när det gäller barn eller när det handlar om personer som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar.

5.10.4 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Kommunen ansvarar för

gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige och som omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), d.v.s. "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas". Dessa personer ska beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra. Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel. Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad. Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten. Migrationsverket tillämpar mycket restriktiva bedömningar när det gäller särskilt bidrag enligt LMA (se Migrationsverkets föreskrifter SIVFS 1997:2) så själva dagersättningen är i princip det enda belopp kommunen kan påräkna sig vid åter sökning från staten. Personer som omfattas av LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, vilket inte kan överklagas. Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

5.10.5 EU-medborgare

3 a kap. Upphållsrätt för EES-medborgare m.fl.

Allmänna bestämmelser

3 a kap. Upphållsrätt för EES-medborgare m.fl.

Allmänna bestämmelser

1 § Med uppehållsrätt avses en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd i enlighet med vad som sägs i detta kapitel. Lag (2006:219).

2 § Med familjemedlem till EES-medborgare avses i denna lag en utlänning som följer med eller i Sverige ansluter sig till en EES-medborgare och som är- make eller sambo till EES-medborgaren,

- släkting i rakt nedstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning eller är under 21 år, eller

- släkting i rakt uppstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning. Lag (2006:219).

Upphållsrätt

3 § En EES-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,

2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,

3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller

4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige. Lag (2006:219).

4 § En familjemedlem till en sådan EES-medborgare som anges i 3 § 1-2 och 4 har uppehållsrätt. När det gäller familjemedlemmar till en sådan EES-medborgare som har uppehållsrätt enligt 3 § 3 skall dock endast EES-medborgarens make eller sambo samt deras barn under 21 år om de är beroende av någon av dem för sin försörjning, ha uppehållsrätt. Lag (2006:219).

5 § Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Lag (2006:219).

5.10.5.5 Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige t.ex. turister, affärsresande, som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation finns alltid och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det ska noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuell för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt Socialtjänstlagen. Den underrättelseskyldighet till Polis som föreligger enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

5.11 Personer 65 år eller äldre

Personer 65 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till försäkringskassan för att ansöka om ålderspension/äldreförsörjningsstöd i stället.

6. ANSVARFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER

Enligt socialtjänstlagen finns det regler om ansvar kommuner emellan. Bosättningskommunen har det samlade ansvaret för den hjälp och det stöd som den enskilde har behov av. Detta gäller även i de fall personen vistas i annan kommun förutom vid akuta situationer. Akuta situationer kan röra sig om att arrangera en hemresa, bistånd i form av pengar till mat och husrum fram till hemresan eller ett tillfälligt boende för en person som utsatts för hot.

Med bosättningskommun menas den kommun personen stadigvarande bor i och i de flesta fall är det den kommun personen är eller borde vara folkbokförd i.

I vissa fall kan den enskilde ha starkare anknytning till en annan kommun än den han eller hon stadigvarande bor i. Det kan gälla personer som flyttat ofta eller där uppgifterna i folkbokföringen inte är uppdaterade. Här blir bosättningskommunen den kommun som

personen har starkast anknytning till. Detta kan gälla t ex hemlösa eller personer som flyttar mellan olika tillfälliga boenden.

Vid bedömning av vilken kommun som personen har starkast anknytning till bör det vara av betydelse var personen har sitt sociala nätverk och vilken uppfattning personen har. Vistelsekommunen blir bosättningskommun så snart personen anger att han eller hon inte har för avsikt att återvända till ursprungskommunen. Bosättningskommunens ansvar föreligger även när behovet bara finns i vistelsekommunen.

Om det är oklart vilken kommun som är ansvarig är det alltid kommunen som mottar ansökan om biståndsinsatser som prövar det. Kommunen kan aldrig avvisa eller avsluta ett ärende förrän man är överens med en annan kommun om vilken kommun som bär ansvaret.

Om en person som utsatts för våld eller andra övergrepp och tillfälligt måste flytta på grund av detta måste bosättningskommunen behålla ansvaret. Detta gäller så länge personen inte själv väljer att byta bosättningskommun.

Högsta godtagbara boendekostnad fr o m 2015

Som högsta godkända hyra överhuvudtaget kan beviljas 7 300 kr om inte särskilda skäl föreligger.

Hyran ska ligga i nivå med vad en låginkomsttagare har möjlighet att betala som för sitt boende.

1-2 vuxna	4 500 kr
1-2 vuxna + 1 barn	5 300 kr
1-2 vuxna + 2 barn	5 900 kr
1-2 vuxna + 3 barn	6 500 kr
1-2 vuxna + 4 barn eller fler	7 300 kr

